

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA FLUX (nr. 5) c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 17343/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 iulie 2008

DEFINITIVĂ

01/10/2008

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Flux (nr. 5) c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,
Lech Garlicki,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 10 iunie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17343/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către *Flux* („ziarul reclamant”), un ziar cu sediul în Chișinău, la 5 aprilie 2004.

2. Ziarul reclamant a fost reprezentat de către dl V. Gribincea, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Ziarul reclamant a pretins, în special, încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare ca urmare a faptului că a fost găsit vinovat de defăimarea unui fost adjunct al Procurorului General.

4. La 14 septembrie 2006, Președintele Secțiunii a Patra a Curții a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. La 15 noiembrie 2002, *Flux* a publicat un articol intitulat „Dosarul penal al Eugeniei Duca, cât cinci kilograme de maculatură”. Acesta descria evoluția unei cauze penale de rezonanță pornită împotriva unei femei de

afaceri, care fusese condamnată în acea perioadă, însă care a fost, ulterior, achitată, acordându-i-se compensații pentru urmărirea și detenția ilegale și a publicat cu caractere italice extrase dintr-o scrisoare deschisă adresată de către fiica acesteia președintelui țării, președintelui Parlamentului, primului ministru, Consiliului Europei, Misiunii OSCE în Moldova, precum și altor organizații. În scrisoare ea se plângea de preținsele abuzuri comise de procuratură și de instanțele de judecată împotriva mamei sale. Scrisoarea conținea, *inter alia*, următoarea propoziție:

„La 10 iulie 2001, adjunctul Procurorului General, V.S. (concediat ulterior pentru afaceri dubioase), semnează concluziile de învinuire pe dosarul penal intentat Eugeniei Duca ... și-l remite Judecătoriei sectorului Rîșcani, fără ca măcar învinuita să ia cunoștință de respectivul rechizitoriu.”

6. La o dată nespecificată, dl V.S., care, între timp, fusese retrogradat, a inițiat proceduri civile în defăimare împotriva ziarului, susținând că declarația cu privire la demisia sa din cauza afacerilor dubioase nu corespundea realității și că îl defăima.

7. La 12 februarie 2003, Judecătoria Buiucani a hotărât în favoarea dlui V.S., constatând faptul că declarația potrivit căreia dl V.S. a fost demis din cauza afacerilor dubioase nu corespundea realității și era defăimătoare. De asemenea, ea a constatat că V.S. era angajat în acea perioadă în cadrul Procuraturii pentru a contribui la exercitarea justiției în Curtea de Apel și a indicat ziarului să publice o dezmințire în termen de cincisprezece zile și să-i plătească lui V.S. 2,700 lei moldovenești (178 euro (EUR)).

8. Ziarul reclamant a contestat această hotărâre, susținând, *inter alia*, că articolul era de fapt o răspândire a declarațiilor făcute de fiica dnei Duca în scrisoarea sa deschisă. Bazându-se pe hotărârea *Jersild v. Denmark* din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, ziarul reclamant a susținut că el nu putea fi sancționat pentru răspândirea declarațiilor făcute de către persoane terțe.

9. La 29 aprilie 2003, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul, menținând hotărârea primei instanțe. Ea nu a examinat argumentele prezentate de către ziarul reclamant referitoare la răspândirea declarațiilor făcute de către alte persoane. Ziarul reclamant a depus recurs, susținând că expresia „afaceri dubioase” constituia o judecată de valoare.

10. La 19 noiembrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, constatând că dl V.S. a fost demis din funcția sa printr-o hotărâre a Parlamentului, fără a fi aduse motive. Ea nu a examinat argumentele ziarului reclamant cu privire la răspândirea declarațiilor făcute de către o terță persoană.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

11. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care lezează onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclu de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspândirii unor informații care nu corespund realității și care lezează onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspândit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci pînă la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece pînă la o sută de salarii minime, în cazul în care au fost răspândite de o persoană fizică.”

ÎN DREPT

12. Ziarul reclamant a pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că instanțele judecătorești naționale nu au adus motive suficiente în hotărârile lor. Partea relevantă a articolului 6 este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

13. Ziarul reclamant a pretins, în temeiul articolului 10 al Convenției, că hotărârile instanțelor judecătorești naționale au reprezentat o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, care nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică. Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a

împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

I. ADMISIBILITATEA CAUZEI

14. În cererea sa inițială, ziarul reclamant a mai formulat pretenții în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și al articolului 13 al Convenției. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, el a cerut Curții să nu examineze aceste pretenții. Curtea nu găsește vreun motiv pentru a le examina.

15. În ceea ce privește celelalte pretenții ale ziarului reclamant, Curtea consideră că acestea ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea le declară admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. Ziarul reclamant

16. Ziarul reclamant a fost de acord că ingerința a fost prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim. Totuși, ea nu a fost necesară într-o societate democratică, deoarece articolul contestat doar a răspândit declarații făcute de persoane terțe și a făcut parte din discuții cu privire la o chestiune de interes public. Declarația contestată a fost o cotație dintr-o scrisoare deschisă adresată președintelui țării, primului ministru, Consiliului European, Misiunii OSCE în Moldova, Centrului pentru Drepturile Omului din Republica Moldova și Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. În afara dlui V.S., scrisoarea făcea referire la cel puțin alți cinci judecători și procurori implicați în cauza penală. Dl V.S. nu a cerut niciodată ziarului să publice o dezmințire a declarației sau dreptul la replică. Articolul a fost scris în baza unei cercetări detaliate. Jurnalistul l-a contactat pe autorul scrisorii deschise și l-a intervievat. De asemenea, jurnalistul a obținut o opinie juridică din partea unui avocat și a studiat stenograma unei dezbateri din Parlament cu privire la procedurile penale împotriva dnei Duca. Dl V.S. a fost, într-adevăr, demis din funcția sa în luna iunie 2002, rămânând angajat ca un simplu procuror. Motivele retrogradării nu au fost făcute publice niciodată; totuși, investigația efectuată de către jurnalist și faptul

retrogradării dlui V.S. puteau, în mod rezonabil, să-l determine pe jurnalist să creadă că informația din scrisoarea deschisă era adevărată.

2. Guvernul

17. Guvernul a fost de acord că faptele cauzei relevau o ingerință în dreptul ziarului reclamant la libertatea de exprimare. Totuși, ingerința a fost justificată prin prisma articolului 10 § 2 al Convenției. Ziarul reclamant a fost obligat să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Astfel, ingerința a fost „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a urmărit scopul legitim de protecție a demnității dlui V. S.; mai mult, măsura a fost necesară într-o societate democratică.

18. Guvernul s-a referit la marja de apreciere a autorităților naționale la stabilirea necesității ingerinței și a susținut că, atunci când Convenția se referă la legislația națională, este în primul rând competența autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională. El a susținut că, în această cauză, autoritățile naționale nu au depășit marja lor de apreciere și au aplicat-o cu bună-credință, cu precauție și într-un mod rezonabil.

19. În continuare, Guvernul a susținut că motivele aduse pentru a justifica ingerința au fost „relevante și suficiente”.

B. Aprecierea Curții

20. După cum au recunoscut ambele părți, și Curtea este de acord, hotărârile instanțelor judecătorești naționale și obligarea ziarului reclamant să plătească prejudicii au constituit un „amestec al autorităților publice” în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, în sensul primului paragraf al articolului 10 al Convenției. Este, de asemenea, incontestabil faptul că această ingerință a fost „prevăzută de lege” și a urmărit un scop legitim. Sarcina Curții este să stabilească dacă această ingerință a fost „necesară într-o societate democratică”.

21. Verificarea dacă ingerința invocată a fost „necesară într-o societate democratică” cere Curții să stabilească dacă aceasta a corespuns „unei necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională scopului legitim urmărit și dacă motivele aduse de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente. La stabilirea faptului dacă o astfel de „necesitate” există și ce măsuri ar trebui luate pentru aceasta, autoritățile naționale se bucură de o anumită marjă de apreciere. Totuși, această marjă de apreciere nu este nelimitată și este însoțită de supravegherea europeană exercitată de către Curte, a cărei sarcină este de a da o apreciere finală faptului dacă o restricție este conformă cu libertatea de exprimare, după cum aceasta este protejată de articolul 10 (pentru recapitularea mai detaliată a principiilor relevante, a se vedea *Giniewski v. France*, nr. 64016/00, §§ 43-54, ECHR 2006-...; *Aydın Tatlav v. Turkey*, nr. 50692/99,

§§ 22-27, 2 mai 2006; *Gündüz v. Turkey*, nr. 35071/97, § 38, ECHR 2003-XI; *Murphy v. Ireland*, nr. 44179/98, §§ 65-69, ECHR 2003-IX (extracts) și referințele cuprinse în ele).

22. Curtea notează că articolul a fost scris de un jurnalist și reamintește că rolul proeminent al presei într-o societate democratică este de a comunica idei și opinii cu privire la chestiuni politice și la alte chestiuni de interes public (a se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30, § 65). Articolul contestat se referea la chestiuni precum pretinse proceduri penale abuzive și rolul jucat în acestea de un procuror de rang înalt. Nu există îndoială că acestea reprezintă chestiuni extrem de importante într-o societate democratică, despre care publicul are un interes legitim să fie informat.

23. Ziarul reclamant a fost obligat la plata despăgubirilor, deoarece nu a putut demonstra veridicitatea unei declarații cu privire la dl V.S.. Declarația contestată a fost de fapt o cotație dintr-o scrisoare deschisă scrisă de fiica unei pretinse victime a procedurilor penale abuzive la adresa diferitor politicieni de rang înalt și a organizațiilor internaționale.

24. Curtea reiterează că „pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la răspândirea declarațiilor făcute de o altă persoană ... ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru” (a se vedea *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 35; și *Thoma v. Luxembourg*, nr. 38432/97, § 62, ECHR 2001-III).

25. În continuare, Curtea notează că plângerile din scrisoarea deschisă despre abuzurile comise de procuratură și instanțele judecătorești împotriva dnei Duca nu au fost lipsite de temei, deoarece instanțele judecătorești naționale au constatat, ulterior, că dna Duca a fost victimă a abuzurilor comise de organul de urmărire penală și procuratură, care au avut ca rezultat acuzarea ei de comiterea unei infracțiuni și detenția acesteia (a se vedea *Duca v. Moldova* (nr. 1579/02), decizie parțială cu privire la admisibilitate, 11 aprilie 2006). De asemenea, ea notează că în timpul procedurilor judecătorești naționale nu s-a contestat faptul că dl V.S. a fost implicat în procedurile penale pornite împotriva dnei Duca în calitate sa de procuror și că, ulterior, el a fost retrogradat. În astfel de circumstanțe și având în vedere limbajul declarației contestate, Curtea nu este convinsă de faptul că au existat motive deosebit de întemeiate pentru a sancționa ziarul reclamant pentru faptul că a ajutat-o pe fiica dnei Duca să răspândească scrisoarea sa deschisă.

26. Prin urmare, Curtea conchide că ingerința nu a corespuns unei necesități sociale imperioase și, astfel, nu a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

27. Ziarul reclamant a mai pretins o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, susținând că instanțele judecătorești naționale nu au adus motive în hotărârile lor. Deoarece această pretenție nu ridică o chestiune separată de cea examinată mai sus prin prisma articolului 10, Curtea nu consideră necesar de a o examina separat.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

28. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

29. Ziarul reclamant a pretins EUR 185 cu titlu de prejudiciu material, reprezentând suma prejudiciilor pe care el le-a plătit dlui V.S. și taxa de stat pe care el a trebuit să o plătească pentru examinarea apelului și recursului.

30. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă și a susținut că ziarul reclamant nu ar trebui să fie în drept s-o recupereze, deoarece procedurile au fost echitabile, iar hotărârile judecătorești au fost amplu motivate. El a solicitat Curții să respingă pretenția ziarului reclamant formulată cu titlu de prejudiciu material.

31. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată cu titlu de prejudiciu material este întemeiată și o acordă integral.

B. Prejudiciul moral

32. Ziarul reclamant a pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral, care i-a fost cauzat prin încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție. În susținerea pretenției sale, ziarul reclamant a susținut că el a fost obligat să publice o dezmințire a declarațiilor contestate și a invocat jurisprudența anterioară.

33. Guvernul a contestat pretenția și a susținut că aceasta era neîntemeiată și excesivă.

34. Având în vedere violarea articolului 10 al Convenției constatată mai sus, Curtea consideră că acordarea compensațiilor cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând evaluarea sa în mod echitabil, Curtea acordă ziarului reclamant EUR 3,000.

C. Costuri și cheltuieli

35. Avocatul ziarului reclamant a pretins EUR 1,990 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a orelor lucrate. Calculul din lista detaliată a inclus și timpul lucrat asupra pretenției formulate în temeiul articolului 6 al Convenției.

36. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare. El a considerat-o excesivă și a susținut că suma pretinsă de avocat nu era suma care a fost de fapt plătită acestuia de către ziarul reclamant. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de acesta.

37. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată, complexitatea cauzei, precum și faptul că pretenția formulată în temeiul articolului 6 al Convenției a fost retrasă de către reclamant, Curtea acordă avocatului ziarului reclamant EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

38. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească ziarului reclamant, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (i) EUR 185 (o sută optzeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută de la reclamant;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor ziarului reclamant cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 1 iulie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte